

Berits frösamlartips: Plocka & rensa fröer!

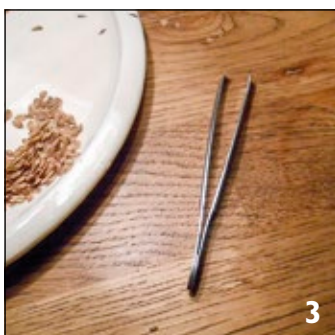
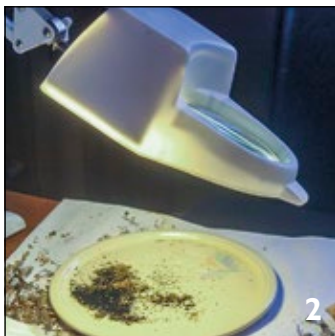

Illustration: Christina Fryle

Berit Johansson
text och foto

Att plocka och rensa fröer har sina utmaningar. Berit Johansson, vår allra flitigaste samlare till frölistan, delar med sig av sina knep och berättar hur man ser om fröna verkligen är mogna.

1. Torra fröställningar av Cistus, cistros, Delphinium, riddarsporre, Allium, lök och Nigella damascena, jungfrun i det gröna.

Vår frölista är beroende av att vi medlemmar ger oss ut i trädgården och samlar frö. Många gör det redan, men det skulle vara roligt om vi blir fler så vi kan få en ännu bättre och mer innehållsrik frölista.

Att samla frön är ganska lätt, men det kan vara lite svårare att se när fröerna är mogna och vad som är frö respektive skräp när man rensar.

Var alltid förberedd

När fröerna börjar mogna bör man alltid ha med sig penna och papperspåsar av varierande storlekar ut i trädgården. Samla *aldrig* frön utan att skriva namnet samtidigt. Detta är så lätt att glömma, det vet jag av egen erfarenhet. Jag har alltid med mig penna och kaffefilter i fickan på mina trädgårdsbyxor då jag går min morgonpromenad i trädgården.

Jag håller **ständig** koll på om frön börjar bli mogna för plockning. Det lättaste sättet att se det är om frökapseln ändrar färg eller om den börjar spricka upp eller få hål. På vissa växter med svans, till exempel *Pulsatilla*, ser man när de håller på att släppa från fröställningen.

Rensning kräver tålmod

Men det kanske svåraste då man plockat frön är rensningen. Det är ofta pilligt och man måste ha lite tålmod.

Som hjälpmedel har jag:

En förstoringsslampa [2] som man skruvar fast vid bordet, helt suverän då man har lite dåliga ögon. Den förstorar bra, man har en lampa som lyser på fröna och man har bägge händerna fria. Ett vanligt förstoringsglas går också.

En pincett [3] är mitt andra hjälpmedel vid

frörensning. Ibland (oftast) är skräpet så litet så den behövs för att plocka upp det.

Sedan skriver jag namn på kaffefiltret och sätter påsen i en kartong med de fröer jag redan rensat.

Det kan vara lite svårt att se vad som är frö och vad som är skräp. Här är några exempel där det kan vara svårt att veta vad som är mogna frön.

Paeonia, pionsläktet. [4] De ska inte plockas förrän kapslarna har spruckit upp. Hos en del av pionarterna förekommer både fertila frön och icke fertila "prydnadsfrön". De svarta är fertila och de röda är icke fertila frön.

Primula, vivesläktet. De flesta *Primula* har fröställningar som syns men det finns en del

som kan vara svåra att upptäcka. På till exempel *Primula denticulata* bollviva och *Primula vialii* hyacintviva sitter fröna i den frökapsel som jag har ringat in [5], dessa frön är mycket små.

Trifolium, klöversläktet [6]. Även här är det svårt att se om man har moget frö. Man kan tro att alla frön man plockar är matade, men tyvärr är de flesta inte det, så det gäller att känna på varje frö för att veta om det är matat. Nu känner man ganska lätt om det finns ett frö inne i fröhuset, men det tar ändå lite tid för fingret måste ju känna på varje fröhus. Jag pillar ut alla frön, men jag tror inte man behöver det.

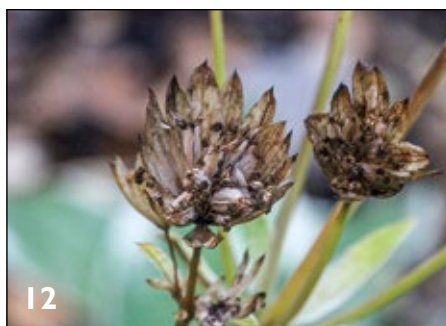
Penselfrön. [7] De klart svåraste fröna att plocka är penselfrön från familjen *Asteraceae*, asterväxter med släkten som *Syneilesis* parasollstånd, *Parasenecio* spjutkakalia, *Symphotrichum* höstaster och *Aster* aster. Dels för att de ger så få mogna frön och dels för att det kan vara knepigt att veta när de är mogna. När de har pensel måste blomkorgen ha börjat öppna sig för att det ska vara någon mening att samla in fröna – innan dess är de inte mogna. Fröet är en liten pinne/stav som sitter under penseln och inte tussen som många tror. Det mogna fröet är uppsvällt och man ser direkt vilket frö som är moget om man vet vad man ska titta efter. Det inringade fröet är det som är moget.

Clematis, klematissläktet. Jag plockar fröna när jag ser att "svansarna" är lurviga [8], vilket tyder på att de har moget. Fröet är det som sitter på svansen, och det ska var upphöjt (svullet) i mitten för att vara matat [9]. Jag brukar ta bort svansen när jag rensar dessa frön vilket man inte behöver göra, men jag tycker de är lättare att hantera om jag har gjort det.

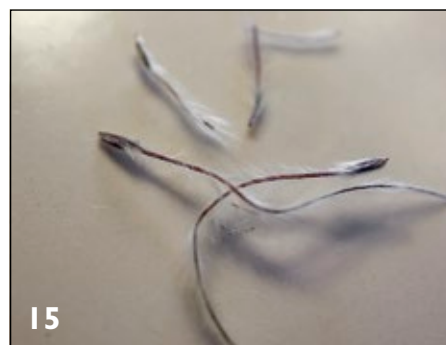
Växter som förr hörde till väddfamiljen (nu inkluderade i Caprifoliaceae). Hur ser man att fröet är moget och matat hos exempelvis släkten som *Cephalaria* jättevädd, *Scabiosa* fältvädd, *Succisa* ängsvädd, *Knautia* åkervädd och *Succisella* myrvädd? Jag plockar dem då fröställningen har blivit brun [10]. De mogna fröna är uppsvällda och hårda. Den andra högen är skräp [11].

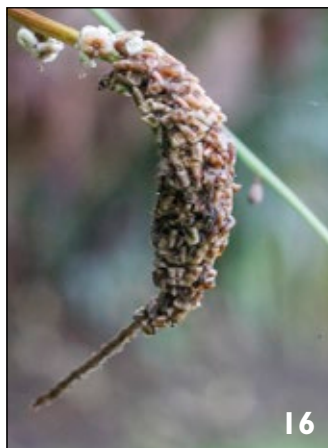

Astrantia, stjärnflockesläktet. Fröna plockas då den utblommade blomman gått över till brunt [12]. Fröna ser ut så här [13] då de är mogna, uppsvällda som de inringade. De som är "magra" är inte grobara.

Pulsatilla, backsippssläktet. Dem plockar jag när de ser ut så här [14], just när de börjar släppa från fröställningen. Det mogna uppsvällda lilla fröet ser ut så här [15]. Jag tar bort svansen då jag rensar dessa frön vilket man inte behöver göra, men jag tycker det är lättare att hantera dem då.

Sanguisorba pimpinellsläktet. Plockas när frökolven blivit brun [16]. Det kan vara svårt att se vad som är frön om man är ovan, men de ser ut som nötter. Har ringat in några frön [17]. Jag försöker känna på alla med pekfingret så att de är hårda och matade. Det är för övrigt alltid ett bra sätt att känna om frön är mogna.

Frön med fruktkött. En del frön behöver tvättas för att få bort fruktköttet. Det gäller till exempel släkten som *Arisaema* kobrakalla [20], *Podophyllum* fotblad, *Triosteum* feberrot och andra arter vars frön är inbäddade i fruktkött. Jag tvättar fröna i ljummet vatten i en vanlig trådsil. I sista tvätten tillsätter jag en droppe diskmedel för att få bort den sista hinnan som omger fröna. Allt fruktkött ska bort. När jag har tvättat fröna lägger jag upp dem på ett papper eller behåller dem i silen så de får torka.

Släktena *Fritillaria* klocklilja, *Tulipa* tulpan och *Lilium* lilja. Från dessa plockar jag inte frön förrän frökapseln har spruckit upp [18]. Frön som är mogna ser ut som de bruna och lite hårda [19], det andra är skräp. Frön från *Lilium martagon* var. *album* vit krollilja är ljusa. Om man vill vara säker på att liljefrön är mogna och matade kan man belysa dem underifrån med en lampa, fröna har ett "embryo".

Lycka till med ert fröplockande och rensande!